

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 369/2020-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Marošom Ježíkom, Murgašova 86/1, Poprad, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd III. výrokom rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 Co 144/2018 z 21. mája 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. decembra 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie

svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) III. výrokom rozsudku Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 144/2018 z 21. mája 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktorý navrhla v tejto časti zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) bolo proti sťažovateľke ako žalovanej strane sporu vedené konanie, v ktorom sa obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) proti nej domáhala zaplata sumy 70 326,90 € s prísl. ako doplatku ceny za vykonanie diela (rekonštrukcie bytového domu). Okresný súd v poradí druhým rozsudkom žalobu zamietol a úspešnej sťažovateľke priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Na odvolanie žalobcu krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodnutie okresného súdu zmenil a zaviazal sťažovateľku k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 21 206,01 € s úrokom z omeškania (I. výrok), v prevyšujúcom zamietavom výroku rozsudok okresného súdu potvrdil (II. výrok), zmenil rozsudok vo výroku o trovách konania tak, že ich náhradu stranám sporu nepriznal (III. výrok) a nepriznal im ani náhradu trov odvolacieho konania (IV. výrok).

3. Svoje rozhodnutie v časti trov konania krajský súd odôvodnil vetou, že nikto nebol v spore plne úspešný a sťažovateľka je v ťažšej majetkovej situácii oproti žalobcovi, ktorý podniká, a preto stranám sporu náhradu trov konania s poukazom na § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) nepriznal.

4. Proti III. výroku napadnutého rozsudku nasmerovala sťažovateľka svoju ústavnú sťažnosť. Tvrdí, že rozhodnutie v tejto časti nemá oporu v zákone a je autoritatívne. Vysvetľuje, že predmetom konania bolo zaplata sumy 70 326,90 €, pričom konečným rozhodnutím bola zaviazaná k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 21 206,01 €. Poukazuje na to, že v zmysle Civilného sporového poriadku platí pre rozhodovanie o trovách konania

zásada úspechu v konaní. Porovnaním žalovanej sumy a všeobecným súdom priznanej sumy je podľa jej názoru bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že rozhodnutie krajského súdu trpí vadou, pretože ona bola úspešnou stranou sporu v konaní, a teda patrí jej náhrada trov konania. Percentuálny pomer úspechu žalobcu bol 30,15 %, pričom ide o pomer priznanej sumy k uplatňovanej sume, a pomer úspechu sťažovateľky bol výške 69,85 % ako pomer nepriznanej sumy k uplatňovanej sume. Z toho sťažovateľka vyvodzuje právo na náhradu trov konania podľa zásady úspechu v konaní vo výške 39,70 %. Pripúšťa, že súd môže výnimočne nepriznať náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Krajský súd však žiadne takéto dôvody neuviedol a nezhliadol ich existenciu.

5. Sťažovateľka je toho názoru, že i napriek ústavným súdom deklarovanej zdržanlivosti v prípade ústavného prieskumu výroku týkajúceho sa náhrady trov konania v jej prípade došlo k zásadnému procesnému excesu, ktorý odôvodňuje záver o jeho ústavnej neakceptovateľnosti a neudržateľnosti.

6. Na základe uvedeného sťažovateľka v petite svojej ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd vyslovil, že III. výrokom rozsudku krajského súdu boli porušené jej v záhlaví označené práva, rozsudok v napadnutej časti zrušil a vec vrátil krajskému súdu v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je neprípustný [§ 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde], alebo ktorý je zjavne neopodstatnený [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

14. Podľa § 255 ods. 2 CSP ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, pretože napadnutý výrok rozsudku krajského súdu jej nepriznal nárok na náhradu trov konania, hoci bola v spore oproti žalobcovi úspešnejšia vo vyššej percentuálnej miere. Okrem toho namieta, že krajský súd neodôvodnil výrok rozhodnutia, ktorým sa stranám sporu náhrada trov konania nepriznáva žiadnym z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Rozhodnutie krajského súdu preto považuje za nezákonné a autoritatívne.

16. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o náhrade trov konania. V nadväznosti na obsah námietok považuje ústavný súd za prvoradé pripomenúť, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) a že svoju právomoc vykonáva mimo iné aj tým, že rozhoduje o ústavnej sťažnosti proti namietanému porušeniu sťažovateľových základných práv a slobôd, ak o tejto ochrane nerozhoduje iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy a § 122 zákona o ústavnom súde).

16.1 Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko

odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

17. Vychádzajúc aj z doktríny minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti orgánov verejnej moci (m. m. IV. ÚS 303/04, III. ÚS 770/2016), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnych súčasti súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

18. Rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka citelne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej povahy, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné právo (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

19. O takú situáciu však vo veci sťažovateľky nešlo. K tomuto záveru dospel ústavný súd po tom, čo preskúmal obsah napadnutého rozsudku krajského súdu a overil opodstatnenosť námietky sťažovateľky o svojvoľnosti a arbitrárnosti napadnutého výroku o trovách konania a hoci odôvodnenie napadnutého výroku o trovách konania je stručné, vzhľadom na okolnosti celej kauzy (body 7 až 14 napadnutého rozsudku) možno

konštatovať, že krajský súd v rámci aplikácie § 255 ods. 2 CSP uplatnil pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania zákonom poskytnutý priestor na uváženie, do ktorého ústavný súd zásadne nie je oprávnený vstupovať a nahradzovať prijatý právny záver svojím vlastným, keďže z jeho pohľadu tento záver nevykazuje znaky arbitrárnosti či svojvôle a nevzbudzuje pochybnosti o jeho spravodlivosti.

20. Nad rámec veci ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľky, ktorá si zrejme nie celkom ujasnila výsledok celého súdneho sporu, na to, že v konaní pred okresným súdom bola síce úspešná, keďže žaloba bola zamietnutá v celom rozsahu a bol jej priznaný nárok na náhradu trov konania. Avšak pokiaľ ide o mieru úspešnosti v odvolacom konaní, v tom mal na základe svojho odvolania plný úspech žalobca. Nadväzne bolo potrebné vyhodnotiť mieru úspešnosti strán sporu vo vzťahu k predmetu konania, ktorým bolo zaplatenie sumy 70 326,90 € s prísl. Krajský súd z nej priznal žalobcovi sumu 20 206,01 €, zohľadňujúc primeranosť ceny za vykonané dielo určenej znaleckým posudkom, od ktorej odpočítal v rozhodnutí špecifikované čiastky.

20.1 Niet pochyb o tom, že na rozhodnutie súdu o priznaní náhrady trov konania má zásadný vplyv pomer úspechu konkrétnej sporovej strany voči protistrane. Priznanie náhrady trov konania však môžu ovplyvniť rôzne skutočnosti, napríklad závislosť rozhodnutia o výške plnenia od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku, tak ako to bolo v prejednávanej veci. V takom prípade je potrebné rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky, III. ÚS 170/99). Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška plnenia je potom druhotná a nadväzujúca. Žalobca bol nepochybne plne procesne úspešný, čo sa týka základu. Výška plnenia závisela od znaleckého posudku a v okolnostiach danej veci i od úvahy súdu. Žalobcu nemožno *ad absurdum* zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku, ku ktorému sa dospelo na základe znaleckej činnosti, a zároveň za podvodné úkony pána Tomaszevského (hľadaného Interpolom za podvody), ktorých posúdenie bolo zo strany krajského súdu nepredvídateľné (ponechané plne na je úvahe) a ktoré krajský súd zohľadnil jednak v prospech žalobcu, ale aj v prospech sťažovateľky (pozri bod 11 napadnutého rozsudku). Zamietnutá časť žalovanej sumy teda nie je prejavom procesného úspechu sťažovateľky, ale iba dôsledkom znaleckého posudku a úvahy súdu.

21. Pokiaľ sťažovateľka namietala, že krajský súd rozhodol o trovách konania napadnutým výrokom rozsudku bez toho, aby v jeho odôvodnení uviedol dôvody hodné osobitného zreteľa a aby vzhliadol ich existenciu, ústavný súd uvádza, že krajský súd existenciu takých dôvodov ani nemusel hľadať či zdôvodňovať, pretože vo veci nerozhodoval podľa § 257 CSP, ale na daný prípad aplikoval § 255 ods. 2 CSP. Táto jej námietka teda nie je spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

22. V rámci odôvodnenia ústavnej sťažnosti sťažovateľka tiež stroho uviedla, že neopodstatneným nepriznaním práva na náhradu trov konania zasiahol krajský súd i do jej majetkového práva v zložke legitímneho očakávania. Porušenie tohto práva však osobitným spôsobom nepremietla do petitu ústavnej sťažnosti, a preto sa ústavný súd touto časťou jej argumentácie nezaoberal.

23. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nešlo o taký zásadný exces v rozhodnutí o trovách konania, ktorý by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie signalizoval možnosť vyslovenia porušenia označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru napadnutým výrokom rozsudku krajského súdu. Závery krajského súdu možno vnímať ako jedno z možných a ústavne akceptovateľných riešení uvedenej procesnej situácie pri rozhodovaní o náhrade trov konania. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

24. Zároveň taktiež nad rámec uvedeného ústavný súd odkazuje na závery prijaté v jeho uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom sa problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku zaoberal, dospejúc okrem iného k záveru, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku

na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno podľa § 420 CSP považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

25. S ohľadom na dôvody ústavnej sťažnosti v danej veci (bod 4) sťažovateľka nepodaním dovolania podľa § 420 písm. f) CSP proti napadnutému rozsudku nevyčerpala právny prostriedok, ktorý jej priznáva zákon na ochranu jej základných práv a slobôd. V takom prípade by v predmetnej veci prichádzalo do úvahy aj jej odmietnutie z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

26. Napriek tejto skutočnosti ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, aby sťažovateľka nepodaním dovolania neutrpela ujmu na svojich základných právach a slobodách, keďže porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu odôvodňovala nesprávnou interpretáciou noriem procesného práva pri rozhodovaní o náhrade trov konania (§ 255 CSP), podrobil ústavnú sťažnosť sťažovateľky i kvázimeritórnemu prieskumu (body 19 až 21).

27. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu